इत्थं प्रभाते परमं पवित्रं
यः संस्मरेद्वा शृणुयाच्च भक्त्या।
दुःखप्रनाशो ननु सुप्रभाते
भवेच्च सत्यं भगवत्प्रसादात्॥"
इति वामनपुराणे १४ अध्यायः॥

सुप्रभाता, स्त्री, नदीविशेषः। यथा। अरुणा नृमणा आङ्गिरसी सावित्री सुप्रभाता ऋतम्भरा सत्यम्भरेति महानद्यः। इति श्रीभागवते ५। २०। ४॥ शोभनप्रभातयुता रात्रिश्च॥

सुप्रयुक्तः, त्रि, (सु+प्र+युज+क्तः।) शोभनप्रयोगविशिष्टः। (यथा, साहित्यदर्पणे। १परिच्छेदे।
एकः शब्दः सुप्रयुक्तः सम्यक् ज्ञातः स्वर्गे लोके च कामधुग् भवति॥")

सुप्रयुक्तशरः, पुं, (सुप्रयुक्तः शरो येन।) कृतहस्तः। इति हेमचन्द्रः॥

सुप्रयोगविशिखः, पुं, सुशिक्षितबाणमोचकः। साध्वसाधनक्षमत्वात् शोभनः प्रयोगो निक्षेपो यस्य स सुप्रयोगः तादृशो विशिखो बाणो यस्य स तथा। कृतहस्तः सुप्रयोगविशिखः कृतपुङ्खवत्। इत्यमरभरतौ। २। ८। ६८॥

सुप्रलभः, पुं, (सु+प्र+लभ+खल्। "उपसर्गात् खल्घञोः।"७। १। ६७। इति नुम्।) सुखलभ्यः। इति सिद्धान्तकौमुदी॥

सुप्रलापः, पुं, (सु+प्र+लप+घञ्।) सुवचनम् इत्यमरः। १। ६। ३८॥

सुप्रसन्नः, पुं, (सुष्ठु प्रसन्नः।) कुबेरः। इति शब्दमाला॥ सुप्रसादयुक्ते, त्रि॥ (यथा, मार्कण्डेये। १०५। ७।
"तथानुकम्पां पुत्राणां सुप्रसन्नो रवे मम।
कुरु प्रसन्नार्त्तिहर स्थितिकर्त्ता त्वमुच्यते॥"

सुप्रसन्नकः, पुं, (सुप्रसन्न+संज्ञायां कन्।) कृष्णार्जकः। इति राजनिर्घण्टः॥

सुप्रसरा, स्त्री, (सुप्रसरतीति। सु+प्र+सृ+अच्। टाप्।) प्रसारिणी लता। इति राजनिर्घण्टः॥

सुप्रसादः, पुं, (सुष्ठु प्रसादो यस्य।) शिवः। इति त्रिकाण्डशेषः॥ (विष्णुः। इति महाभारतम्। १३। १४९। ३९॥ सु+प्र+सद+घञ्।) सुप्रसन्नता च। (प्रसन्नतायुक्ते, त्रि। यथा, महाभारते। १२। ५७। ३१।
"त्रिप्रकारो जितक्रोधः सुप्रसादो महामनाः॥"

सुप्रिया, स्त्री, (सुष्ठु प्रिया।) सुन्दरहृद्या। अस्याः प्रमाणं सुभगाशब्दे द्रष्टव्यम्॥ (अप्सरोविशेषः। यथा, महाभारते। १। १२३। ६०।
"असिता च सुबाहुश्च सुप्रिया सुवपुस्तथा॥")

सुफलः, पुं, (सुष्ठु फलं यस्य।) कर्णिकारः। दाड़िमः। वदरः। मुद्गः। इति राजनिर्घण्टः॥ कपित्थः। इति शब्दचन्द्रिका॥ शोभनफलयुक्ते, त्रि। (यथा, मार्कण्डेये। १२०। १६।
"सुफलानि च शस्यानि रसवन्ति फलानि च॥"
शोभनफले, क्ली॥ *॥ सुष्ठु फला यस्येति विग्रहे शोभनफलाविशिष्टे, त्रि। यथा, महाभारते। ४। ४०। १२।
"सुफलश्चित्रकोषश्च किङ्किणीशायको महान्।
कस्य हेमत्सरुर्दिव्यः खड्गः परमनिर्मलः॥")

सुफला, स्त्री, (सुष्ठु फलं यस्याः।) इन्द्रवारुणी। कुमाण्डी। काश्मरी। कदली। रूपिलद्राक्षा इति राजनिर्घण्टः॥

सुफेनः, पुं, (सुष्ठु फेनः।) समुद्रफेनः। इति राजनिर्घण्टः॥ (क्वचित् क्लीवलिङ्गोऽपि दृश्यते॥)

सुबन्धुः, पुं, (सुष्ठु बन्धो यस्य।) तिलः। इति शब्दचन्द्रिका॥

सुब्रह्मण्यः, पुं, कार्त्तिकेयः। इति केचित्॥

सुब्रह्मवासुदेवः, पुं, ब्रह्मरूपवसुदेवसुतः। यथा,
"सुब्रह्मवासुदेवाय गोब्राह्मणहिताय च।
शान्तिरस्तु शिवञ्चास्तु इत्युक्त्वा तान् विसर्ज्जयेत्
इति तिथ्यादितत्त्वे जन्माष्टमीप्रकरणम्॥

सुभगः, पुं, (सुष्ठु भगं माहात्म्यं श्रीर्वा यस्य।) टङ्कणः। चम्पकः। रक्तास्नानः। अशोकः। इति राजनिर्घण्टः॥

सुभगः, त्रि, (सुष्ठु भगं श्रीर्यस्य।) सुदृश्यः। तत्पर्य्यायः। चक्षुष्यः २। इति हेमचन्द्रः॥ (यथा, रघुः। ११। ८०।
"केवलोऽपि सुभगो नवाम्बुदः
किं पुनस्त्रिदशचापलाञ्छितः।")
शोभनैश्वर्य्यादियुक्तश्च॥

सुभगा, स्त्री, (सुष्ठु भगं यस्याः।) कैवर्त्ती। शालपर्णी। हरिद्रा। नीलदूर्व्वा। तुलसी। प्रियङ्गुः। कस्तूरी। सुवर्णकदली। इति राजनिर्घण्टः॥ वनमल्ली। इति शब्दरत्नावली॥ पतिप्रिया। यथा, मार्कण्डेयः।
"मघा ऋक्षं परित्यज्य यदा सिंहे गुरुर्भवेत्।
तच्चाब्दे कन्यका चोढ़ा सुभगा सुप्रिया भवेत्॥"
इति मलमासतत्त्वम्॥

सुभगासुतः, पुं, (सुभगायाः सुतः।) सौभागिनेयः। इत्यमरः। २। ६। २४॥

सुभङ्गः, पुं, (सुखेन भज्यते इति। सु+भञ्ज+घञ्।) नारिकेलवृक्षः। इति जटाधरः॥

सुभद्रः, पुं, (सुष्ठु भद्रं यस्मात्।) विष्णुः। इति शब्दमाला॥ राजभेदः। इति हेमचन्द्रः॥ (पौरवीगर्भसम्भूतो वसुदेवस्य पुत्रविशेषः। यथा, भागवते। ९। २४। ४७।
"सुभद्रो भद्रबाहुश्च दुर्म्मदो भद्र एव च।
पौरव्यास्तनयो ह्येते भूताद्या द्वादशाभवन्॥)
शोभनमङ्गलयुक्ते, त्रि॥ (यथा, महाभारते। १। २३३। १७।
"त्वत्त एताः पुनः शक्र वीरुधो हरितच्छदाः।
जायन्ते पुष्करिण्यश्च सुभद्रश्च महोदधिः॥")

सुभद्रकः, पुं, (सुष्ठु भद्रमस्मात्। ततः कन्।) देवरथः। यथा, शब्दरत्नावल्याम्।
"व्योमयानं दिव्यरथो विमानोऽस्त्री सुभद्रकः॥"
बिल्ववृक्षः। इति शब्दचन्द्रिका॥

सुभद्रा, स्त्री, (शोभनं भद्रमस्याः।) श्यामालता। इति शब्दमाला॥ (अस्याः पर्य्यायो यथा,—
"कालपेषी महाश्यामा सुभद्रोत्पलशारिवा।
दीर्घमूला च पालिन्दी मसूरविदला च सा॥"
इति वैद्यकरत्नमालायाम्॥)
घृतमण्डा। इति शब्दचन्द्रिका॥ काश्मरी। इति राजनिर्घण्टः॥ श्रीकृष्णभगिनी। सा च अर्ज्जुनभार्य्या। यथा,—
श्रीकृष्ण उवाच।
"ममैषा भगिनी पार्थ सारणस्य सहोदरा।
सुभद्रा नाम भद्रं ते पितुर्मे दयिता सुता।
यदि ते वर्त्तते बुद्धिर्व्वक्ष्यामि पितरं स्वयम्॥
अर्ज्जुन उवाच।
दुहिता वसुदेवस्य वासुदेवस्य च स्वसा।
रूपेण चैषा सम्पन्ना कमिवैषा न मोहयेत्॥
निहत्तवार्ज्जुनस्तत्र विवाहं कृतवान् प्रभुः।
पूर्णे तु द्वादशे वर्षे खाण्डवप्रस्थमागतः॥"
इति महाभारते आदिपर्व्वणि २२१ अध्यायः॥ (पीठस्थानस्थदेवीविशेषः। यथा, देवीभागवते। ७। ३०। ७५।
"उत्पलावर्त्तके लोला सुभद्रा शोणसङ्गमे॥")

सुभद्राणी, स्त्री, त्रायन्ती। इति रत्नमाला॥ बहुला इति ख्याता॥

सुभद्रेशः, पुं, (सुभद्राया ईशः।) अर्ज्जुनः। इति हेमचन्द्रः॥

सुभाञ्जनः, पुं, (सु शोभनं अञ्जनं यस्मात्।) शोभाञ्जनवृक्षः। इति भरतहिरुपकोषः॥

सुभाषितः, पुं, (सुष्ठु भाषितं यस्य।) बुद्धभेदः। यथा,—
"कोमाभो द्वादशास्त्रश्च वीतरागः सुभाषितः॥"
इति त्रिकाण्डशेषः॥
सुन्दरकथिते, त्रि॥ (सुन्दरवाक्यविशिष्टे च त्रि। यथा, महाभारते। ३। ६०। ४।
"नलश्च कृतसर्व्वस्वमुपलभ्येदमब्रवीत्।
बृहत्सेनामतियशां तां धात्रीं परिचारिकाम्।
हितां सर्व्वार्थकुशलामनुरक्तां सुभाषिताम्॥*
सुष्ठु भाषितम्। सुवाक्ये, क्ली॥ यथा, हितोपदेशे।
"विषादप्यमृतं ग्राह्यममेध्यादपि काञ्चनम्।
नीचादप्युत्तमां विद्यां बालादपि सुभाषितम्॥"

सुभिक्षः, त्रि, (सुखेन लभ्या भिक्षा यत्र।) सुलभभैक्षद्रव्यम्। सुलभभैक्षयुक्तकालादिश्च। यथा,—
"द्वाविमौ पुरुषौ लोके सूर्य्यमण्डलभेदिनौ।
दाताचास्य तु दुर्भिक्षे सुभिक्षे वस्त्रहेमदः॥"
इति वह्निपुराणे आह्निकतपोनामाध्यायः॥
किञ्च।
"ह्येते क्षेमसुभिक्षं ब्राह्मणपीड़ांच निर्दिशेद्राज्ञे॥"
इति तिथ्यादितत्त्वम्॥

सुभिक्षा, स्त्री, (सुष्ठु भिक्ष्यतेऽसौ। सु+भिक्ष+घञ्।) धाड़पुष्पिका। इत्यमरः। २।४।१२४।
(अस्याः पर्य्यायो यथा,—